

Sygn. akt XVIII Ko 38/19

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 26 sierpnia 2019 roku

Sąd Okręgowy w Warszawie XVIII Wydział Karny w składzie:

Przewodniczący: Sędzia SO Michał Piotrowski

Protokolant: Marcin Cybulski

w obecności Prokuratora: Krystyny Nogal- Załuskiej

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 21 sierpnia 2019 roku

sprawy z wniosku M. O. o zadośćuczynienie za doznaną krzywdę wynikłą z niewątpliwie niesłusznego zatrzymania
orzeka

I na podstawie art. 552 § 4 k.p.k. zasądza od Skarbu Państwa na rzecz wnioskodawcy M. O. kwotę 3000,00 zł (trzy tysiące złotych) tytułem zadośćuczynienia za doznaną krzywdę, wraz z odsetkami ustawowymi od dnia uprawomocnienia się wyroku do dnia zapłaty, za niewątpliwie niesłuszne zatrzymanie w dniu 12 września 2018 roku w sprawie Prokuratury Rejonowej W. (...) w W. sygn. akt PR 3 Ds. (...);

II w pozostałym zakresie wniosek oddala;

III. na podstawie art. 554 § 4 k.p.k. koszty sądowe przejmuje na rachunek Skarbu Państwa.

Sygn. akt XVIII Ko 38/19

UZASADNIENIE

Wnioskiem z dnia 16 kwietnia 2019r. pełnomocnik wnioskodawcy

M. O. wniósł o zasądzenie kwoty 7.000 złotych tytułem zadośćuczynienia za niewątpliwie niesłuszne zatrzymanie w dniu 12 września 2018r. w sprawie prowadzonej przez Prokuraturę Rejonową W. (...) w W. w sprawie sygn. akt 3 Ds. (...). W uzasadnieniu wniosku pełnomocnik wskazał, że niesłuszne zatrzymanie M. O. spowodowało u niego negatywne przeżycia psychiczne, wiązało się z bardzo dużym stresem, a nadto odcisnęło nieodwracalne piętno na psychice. (wniosek – k. 4-9).

Na rozprawie w dniu 21 sierpnia 2019 r. (k. 36, 41) wnioskodawca jak i jego pełnomocnik podtrzymali złożony wniosek w całości.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny.

W dniu 12 września 2018r. około godziny 12:00 do miejsca zamieszkania i zameldowania wnioskodawcy M. O. w L. przy ul. (...) przebyli nieumundurowani funkcjonariusze Policji z Komendy Rejonowej Policji W. (...) – asp. sztab. T. F. i asp. sztab. M. K..

W/w miejscu wnioskodawca M. O. zamieszkuje nieprzerwanie od ponad 24 lat.

Następnie wnioskodawca M. O. o godzinie 12:20 został zatrzymany przez wskazanych funkcjonariuszy (...) W. (...). Jako przyczynę zatrzymania wnioskodawcy M. O. w protokole zatrzymania osoby wskazano obawę ukrycia i zacierania śladów.

Wnioskodawca M. O. został wyprowadzony z miejsca swego zamieszkania w asyście policji, a następnie przewieziony nieoznakowanym radiowozem do Komendy Rejonowej Policji przy ul. (...) w W., gdzie następnie założono mu kajdanki i przewieziono do Prokuratury Rejonowej W. (...) w W. przy ul. (...).

W budynku prokuratury M. O. został rozkuty i przekazany prokuratorowi prowadzącemu sprawę oraz przesłuchany w charakterze świadka przez prokuratora Michała Kucharskiego. Czynność przesłuchania została zakończona o godzinie 16:50. Następnie wnioskodawca został zwolniony do domu.

W protokole zatrzymania osoby wnioskodawcy M. O. nie wskazano godziny i minuty zwolnienia w/w, czy przekazania do dyspozycji prokuratora.

Pismem z dnia 19 września 2018 r. pełnomocnik wnioskodawcy M. O. wniósł zażalenie na zatrzymanie w dniu 12.09.2018r.

Sąd Rejonowy dla Warszawy-Mokotowa w Warszawie postanowieniem z dnia 9 stycznia 2019 roku sygn. akt XIV Kp 3330/18 uznał zatrzymanie M. O. w dniu 12 września 2018 roku za niezasadne.

Prawomocnym postanowieniem z dnia 17 lipca 2019 roku, sygn. akt PR 3 Ds. (...) Prokuratura Rejonowa W. (...) w W. umorzyła śledztwo w sprawie przywłaszczenia w dniu 15 maja 2015r. w nieustalonym bliżej miejscu powierzonej na podstawie zawartej pomiędzy (...) sp. z o.o., a Specjalistyczną Firmą (...) umowy leasingu o numerze (...), cudzej rzeczy ruchomej w postaci koparki H. (...), rok. prod. 2004, nr seryjny (...) o wartości 210.000 złotych na szkodę (...) sp. z o.o., tj. o czyn z art. 284 § 2 k.k. w zw z art. 294 § 1 k.k. na podstawie art. 17 § 1 pkt 2 k.p.k. wobec braku znamion czynu zabronionego.

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie: zeznań wnioskodawcy M. O. (k. 37-40 z akt sprawy XVIII Ko 38/19); protokołu zatrzymania (k. 11 z akt sprawy XVIII Ko 38/19), zażalenia na zatrzymanie (k. 12-14 z akt sprawy XVIII Ko 38/19), postanowienia Sądu Rejonowego dla Warszawy M. (k. 13-14 z akt XIV Kp 3330/18), postanowienia o umorzeniu śledztwa z dnia 17 lipca 2019 roku (k. 30-32 z akt sprawy XVIII Ko 38/19), dokumentu w postaci protokołu przesłuchania świadka (k. 46-47 z akt sprawy PR 3 Ds. (...)).

Zeznania wnioskodawcy (k. 37-40) Sąd uznał za wiarygodne w zakresie dotyczącym okoliczności jego zatrzymania. Jako wiarygodną Sąd uznał także relację wnioskodawcy dotyczącą negatywnych przeżyć psychicznych wynikających z zastosowanego zatrzymania albowiem okoliczności wskazywane w tym zakresie przez wnioskodawcę nie były kwestionowane w sprawie.

Nie budziły żadnych wątpliwości, zdaniem Sądu, co do swej wiarygodności i rzetelności dowody dokumentarne ujawnione na rozprawie wymienione na karcie 40. Zostały bowiem sporządzone w sposób prawidłowy, zgodnie do stosownych regulacji prawnych. Ich forma i treść nie była kwestionowana w toku rozprawy przez strony.

Sąd zważył co następuje:

Zgodnie z art. 552 § 4 k.p.k. ... zadośćuczynienie przysługuje również w wypadku niewątpliwie niesłusznego (...) zatrzymania.

Sąd Najwyższy w uchwale z 23 maja 2006 r., sygn. I KZP 5/06, Orzecznictwo Sądu Najwyższego Izba Karna i Izba Wojskowa rok 2006, Nr 6, poz. 55, str. 24 wskazał, że „przy ocenie kwestii niewątpliwie niesłusznego zatrzymania w rozumieniu art. 552 § 4 sąd powinien mieć na uwadze, czy zastosowanie tego środka przymusu procesowego nastąpiło z obrazą przepisów rozdziału 27, a tym samym, czy spowodował on dolegliwość, jakiej osoba zatrzymana nie powinna

była doznać, analizując to zagadnienie w aspekcie całokształtu okoliczności zaistniałych w sprawie, w której doszło do zatrzymania, a znanych w dacie orzekania w przedmiocie odszkodowania i zadośćuczynienia.”

Zgodnie z art. 244. § 1 k.p.k. „Policja ma prawo zatrzymać osobę podejrzaną, jeżeli istnieje uzasadnione przypuszczenie, że popełniła ona przestępstwo, a zachodzi obawa ucieczki lub ukrycia się tej osoby (...)”.

Z treści art. 244 § 1 k.p.k. wynika zatem, że do dokonania zatrzymania niezbędne jest stwierdzenie dwóch równorzędnych przesłanek – jedną z nich jest uzasadnione przypuszczenie popełnienia przestępstwa, a druga wynika z dalszej treści wyżej wymienionego przepisu (jak np. obawa ucieczki czy ukrycia się, lub podstawy do trybu przyspieszonego).

Należy zauważyć, że Sąd Rejonowy dla Warszawy Mokotowa w Warszawie postanowieniem z dnia 9 stycznia 2019 roku sygn. akt XIV Kp 3330/18 uznał, że zatrzymanie M. O. w dniu 12 września 2018 roku było niezasadne z punktu widzenia przesłanek szczególnych w postaci obawy ukrycia się podejrzanego albo zatarcia śladów przestępstwa. Zatrzymania dokonano w miejscu zamieszkania wnioskodawcy, nie występowały żadne okoliczności wskazujące, aby miał podjąć ucieczkę lub ukrywać się przez organami ścigania lub podjąć działania zmierzające do zacierania śladów.

Sąd Okręgowy podziela argumentację zawartą w w/w postanowieniu Sądu Rejonowego dla Warszawy Mokotowa w Warszawie. Zdaniem Sądu nie jest w tym miejscu celowym ponowne przytaczanie w całości argumentacji w nim powołanej.

Biorąc jednak te okoliczności pod uwagę zasadnym jest przyjęcie, że zatrzymanie wnioskodawcy było niewątpliwie niesłuszne.

Nie sposób także stracić z pola widzenia w tym zakresie okoliczności, iż postanowieniem z dnia 17 lipca 2019 r. Prokuratura Rejonowa W. (...) w W. sygn. PR 3 Ds. (...) na podstawie art. 17 § 1 pkt 2 k.p.k. umorzyła śledztwo w przedmiotowej sprawie z uwagi na brak znamion czynu zabronionego.

Rozstrzygając w zakresie żądanego przez wnioskodawcę zadośćuczynienia Sąd miał na względzie, że zadośćuczynienie za doznałą krzywdę to odszkodowanie za szkodę niematerialną wynikłą z wykonania kary, tymczasowego aresztowania, zatrzymania czy wykonywania środka zabezpieczającego, o której stanowią negatywne przeżycia psychiczne wiążące się nie tylko z faktem pozbawienia wolności (izolacja więzienna, przebywanie z innymi osobami pozbawionymi wolności, dolegliwe warunki odbywania kary), ale np. również z tym, że osoba taka w okresie odbywania kary utraciła to, co nazywa się dobrym imieniem. Zwłaszcza odszkodowanie w tym ostatnim zakresie, w odpowiedniej wysokości, może być przekonujące dla opinii publicznej, że skazanie było wynikiem pomyłki sądowej / SA w Krakowie II AKa 17/11, KZS 2011, z. 5, poz. 56; SA w Katowicach II AKa 320/10, KZS 2011, z. 5, poz. 105/.

Przy ustalaniu wysokości zadośćuczynienia, należy uwzględnić nie tylko czas trwania tymczasowego aresztowania (zatrzymania), ale stopień dolegliwości, z jakimi wiązało się stosowanie tego środka, a więc przeżycia natury moralnej z tego wynikające (uczucie przykrości, utrata dobrego imienia), konieczność poddania się rygorom związanym ze stosowaniem aresztowania, jak również ewentualny ostracyzm środowiskowy i nieprzychylnie reakcje po zwolnieniu z aresztu. Jednocześnie kwotę zadośćuczynienia należy oznaczać z umiarem (tak Sąd Apelacyjny w Białymstoku w wyroku z dnia 2 czerwca 2015r. II AKa 82/15, Legalis nr 1303771).

Dla wykładni pojęcia "zadośćuczynienie", o jakim mowa w art. 552, miarodajne są przepisy prawa cywilnego, a zwłaszcza art. 445 § 2 k.c., z którego wynika, że zadośćuczynienie powinno być odpowiednie.

Przenosząc powyższe rozważania na grunt niniejszej sprawy i odnosząc się do oceny subiektywnych przeżyć M. O. i rozmiarów krzywdy doznanej przez niego w związku z niewątpliwie niesłusznym zatrzymaniem w niniejszej sprawie, Sąd uwzględnił w tym zakresie, iż wnioskodawca to osoba wcześniej niekarana, o nieposzlakowanej opinii.

Sąd wziął pod uwagę fakt, że podczas zatrzymania w stosunku do wnioskodawcy stosowano środki przymusu bezpośredniego w postaci zakucia w kajdanki, co wpływa wysoce negatywnie na stan psychiczny każdej osoby

zatrzymanej i stanowi istotną dolegliwość towarzyszącą zatrzymaniu. Ponadto Sąd uwzględnił jako okoliczność dolegliwą, iż do zatrzymania wnioskodawcy i wyprowadzenia w asyście policji doszło w miejscu zamieszkania wnioskodawcy, „na oczach” sąsiadów, że wnioskodawca był prowadzony następnie przez funkcjonariuszy Policji w ogólnodostępnym budynku prokuratury mokatowskiej, w którym mieści się nadto część wydziałów urzędu dzielnicowego.

Pozbawienie wolności – w związku z niewątpliwie niesłusznym zatrzymaniem w sposób oczywisty naruszyło przede wszystkim dobro osobiste M. O. w postaci prawa do wolności osobistej. Sąd miał jednakże na uwadze, iż naruszenie dobra osobistego wnioskodawcy nie było długotrwałe. Zgodnie z protokołem zatrzymania oraz relacją wnioskodawcy zatrzymanie trwało formalnie od 12:20 do 16:50 (zakończenie przesłuchania) zatem niecałe pięć godzin. Ponadto wnioskodawca nie był osadzony w Policyjnej Izbie Zatrzymań, zaś dokonujący czynności zatrzymania policjanci nie byli ubrani w mundury policyjne.

Zatem stopień naruszenia dobrego imienia wnioskodawcy, z uwagi na powyższe okoliczności nie był aż tak wysoki, aniżeli w przypadku osoby zatrzymanej np. na maksymalny okres 48 godzin, czy osadzonej nadto w Policyjnej Izbie Zatrzymań.

Wnioskodawca cierpiał niewątpliwie z powodu naruszenia dobra osobistego jakim jest dobre imię. O jego zatrzymaniu dowiedział się bowiem pewien krąg jego bliskich i znajomych. Niewątpliwie niesłuszne zatrzymanie wywoływało u wnioskodawcy znaczny dyskomfort psychiczny, co wynikało z treści jego zeznań.

Wszystkie te konsekwencje niewątpliwie niesłusznego zatrzymania wpłynęły niekorzystnie na kondycję psychiczną wnioskodawcy, powodując poczucie krzywdy, obniżenia własnej wartości i utraconego poczucia bezpieczeństwa.

Mając na uwadze przedstawione powyżej okoliczności, Sąd doszedł do przekonania, że kwota 3.000 złotych będzie właściwą dla zadośćuczynienia wnioskodawcy niematerialnej szkody w postaci cierpień fizycznych i psychicznych związanych z niewątpliwie niesłusznym zatrzymaniem jego osoby. Na krzywdę wnioskodawcy złożyły się bowiem cierpienia doznane w trakcie zatrzymania oraz te, które były jego udziałem po zwolnieniu. Sąd uwzględnił zatem nasilenie cierpień, zaistnienie następstw zatrzymania. W pozostałym zakresie Sąd oddalił wniosek o zadośćuczynienie.

Przełożenie krzywdy, która stanowi nieuchwytną kategorię przeżyć psychicznych, na wartości pieniężne jest zawsze trudne do przeprowadzenia. Przyznana rekompensata pieniężna w kwocie 3.000 zł jest zdaniem Sądu odpowiednia, zgodnie z treścią art. 445 § 1 k.c. Zadośćuczynienie w tym wymiarze ma na celu pomóc M. O. przezwyciężyć przykre doznania oraz zaspokoić jego potrzeby wywołane niewątpliwie niesłusznym zatrzymaniem.

Sąd kierował się zasadą, aby przyznane zadośćuczynienie równoważyło krzywdę, nie stanowiąc zarazem źródła wzbogacenia. Suma zadośćuczynienia powinna być bowiem odpowiednia (art. 445 § 1 k.c.). Takiego ewidentnie charakteru nie miałoby zadośćuczynienie w pełnej żądanej przez wnioskodawcę kwocie. Dlatego też Sąd oddalił wniosek w zadośćuczynienie w pozostałym zakresie.

Sąd przyznał wnioskodawcy wskazaną powyżej kwotę z tytułu zadośćuczynienia wraz z odsetkami ustawowymi od dnia uprawomocnienia się orzeczenia do dnia zapłaty. Odsetki od sumy pieniężnej stanowiącej zadośćuczynienie za niesłuszne skazanie są wynagrodzeniem za opóźnienie w zapłacie sumy pieniężnej, która jest już wymagalna, i dlatego należy uznać, że za czas do wydania przez sąd prawomocnego orzeczenia odszkodowawczego odsetki nie przysługują / tak Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 29 kwietnia 1991r.V KRN 475/90, publ. OSNKW 1991/10-12/52/.

O kosztach postępowania Sąd orzekł na podstawie art. 554 § 4 k.p.k., zgodnie z którym to przepisem postępowanie w sprawach o odszkodowanie i zadośćuczynienie jest wolne od kosztów. Sąd kosztami postępowania obciążył zatem Skarb Państwa.

Z uwagi na powyższe, Sąd orzekł jak w sentencji wyroku.